

Дар шароити иқтисоди бозорӣ ва махсусан, бӯҳрони ҷаҳонии молиявӣю иқтисодӣ мувофиқи захираву имкониятҳои кишвар ба роҳ мондани истифодаи оқилонаву сарфакоронаи захираҳои энергетикӣ, пеш аз ҳама барқу газ ва об, аҳамияти бузург дорад.

Эмомалӣ Раҳмон

САРСУХАН

Бе муҳобот қайд намудан мумкин, ки дар асри ХХ неруи электрӣ табaddулоти техникиро дар саноат овард. Тақрибан ҳама миқдори неруи электрӣ бо истифода аз генераторҳо истеҳсол мешаванд ва ду бар се ҳиссаи онҳо бо воситаи муҳаррикҳои электрӣ ба неруи механикӣ табдил дода мешаванд. Бинобар ин электромеханикҳо метавонанд фаҳр кунанд, ки дастранҷи онҳо – машинҳои электрӣ асоси қувваи баҳаракатоварандаи таваққиёти техникӣ гардидааст.

Бо дарназардошти хусусиятҳои энергияи электрӣ, ки он тавассути дастгоҳҳои оддӣ ба осонӣ ба дигар навъҳои энергия табдил дода мешавад, дар истеҳсолот ва технологияҳои коркарди маводҳо, истифодаи муҳаррикҳои электрӣ ва ба хусус муҳаррикҳои ҷараёни доимӣ назаррас мебошад. Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон зиёда аз 14 фисади энергияи электрии истеҳсолшаванда дар муҳаррикҳои электрӣ масраф мегардад.

Муҳаррикҳои электрӣ бештар дар соҳаҳои автоматоз-

нии раванди технологияи коркарди маҳсулот, шодоб кардани заминҳо, таъминот бо оби нӯшокӣ ва гармӣ бо ёрии насосҳои фишордиҳанда ва дар дигар соҳаҳои саноатӣ ба назар мерасад.

Тарҳрезии мошинҳои электрӣ талаботи омӯзиши чуқури илмӣ касбӣ на танҳо дар соҳаи электромеханика балки дар теплофизика, механика ва иқтисодиётро дорад.

Фанни «Мошинҳои электрӣ» аз якҷанд қисмҳои алоҳида: аз ҷумла трансформаторҳо; мошинҳои электрии ҷараёни доимӣ; мошинҳои электрии ҷараёни тағйирёбанда ва мошинҳои электрии махсус иборат мебошад. Қисми аввалини фанни «Мошинҳои электрӣ», «Трансформаторҳо» соли 2011 аз ҷониби муаллифон ба таъб расонида шудааст.

Дарсномаи мазкур «Мошинҳои электрӣ», қисми дуюм «Мошинҳои ҷараёни доимӣ» барои донишҷӯёни тахассуси истифодаи мошинҳои электрӣ ҳамчун генераторҳои электрӣ ва табдиҳандаҳои неруӣ электрӣ ба неруи механикӣ ва донишҷӯёни дигар тахассусҳое, ки тавлиди неруи электрӣ ва истифодаи он дар муҳаррикҳо вобастагӣ доранд пешбинӣ шудааст. Дар ин қисми дарснома «Мошинҳои электрии ҷараёни доимӣ» сохт ва тарзи амали мошинҳои электрии ҷараёни доимӣ дар реҷаҳои амали генераторӣ ва муҳарриқи мавриди омӯзиш қарор дода шудааст. Харчанд, ки дарсномаи мазкур барои донишҷӯён пешбинӣ шуда бошад ҳам он метавонад низ барои муҳандисон электрикҳо дар самти истифодабарии мошинҳои электрии ҷараёни доимӣ ғоидаовар бошад.

Муаллифон миннатдории худро ба муқарризон: Қасобов Л. – н.и.т., дотсент (ДТТ ба номи академик М.Осимӣ); Давлатшоев Д. – н.и.т. дотсент (ДТТ ба номи академик М. Осимӣ) ва Усмонов С. – муовини сардори Асотсиатсияи энергетикҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон баён менамоянд.

Китоби мазкур ташаббуси нахустини таълифи қисми дуёми фанни «Мошинҳои электрӣ» мебошад ва бешубҳа, аз камбудии ҳоли нест.

Муаллиффон умедворанд, ки доир ба мундариҷа, банду баст, тарзи пешниҳоди маводҳои он хонандагон, омӯзгорон, мутахассисони соҳа фикру андешаҳои онро дарёф намедоранд ва бевосита ба нишонаи кафедраи «Ҳаракатдиҳандаҳои автоматонидашудаи электрӣ ва мошинҳои электрӣ»-и Донишгоҳи техникии Тоҷикистон ба номи академик М.С.Осимӣ ё тавассути матбуоти даврӣ арз менамоянд, ки онҳо барои беҳтар гардидани нашрҳои минбаъда ва таълифи қисмҳои дигари фанни «Мошинҳои электрӣ» кӯмак хоҳанд расонд. Муаллифон қаблан миннатдории худро изҳор менамоянд.

Муаллифон